

การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ
ของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี
The Management of Local Administrative Organization
based on the Buddhist Integration of Nongprue
Municipality, Chonburi Province

ธีรวิทย์ ทองนอก Teeravit Thongnok^๑

Received: *March 15, 2019*

Revised: *February 05, 2020*

Accepted: *May 13, 2020*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาล โดยศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม เอกสารสัมภาษณ์ และ สังเกตการณ์ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารพนักงานเทศบาลเมืองหนองปรือและประชาชน จำนวน ๔๐๐ คน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการองค์การโดยการกำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้ยึดมั่น และประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการด้วยหลักอปริหานิยธรรม ๗ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสัปปุริสธรรม ๗ และหลักอริยสัจ ๔ ไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์บูรณาการหลักธรรมเข้ากับการบริหารจัดการให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการเชิงพุทธบูรณาการ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,
เทศบาลเมืองหนองปรือ

---

^๑ สำนักงานเทศบาลเมืองหนองปรือ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, Local Organization, Nongprue Municipality, Nongprue Banglamung, Thailand
Email: tthxngnx@gmail.com

Abstract

The research entitled “The Management of Local Administrative Organization based on the Buddhist Integration of Nongprue Municipality, Chonburi Province” consists of two objectives, namely: 1) to study the conditions of the management of local administrative organization, and 2) to apply the Buddhist doctrines to the municipality management of Nongprue municipality, Chonburi province. This is a mixed-methods research focusing on the management of local administrative organization of the municipality by studying the data from questionnaire, interview documents and field observation. The data collection were employed from relevant documents and books. The sampling in this research was chosen from 400 administrators, municipal employee and general people. The results showed that the management of local administrative organization is managed by defining projects and activities for the development of personnel potentials to adhere and conduct oneself consistently according to the Buddhist doctrines, morality and ethics. The Buddhist doctrines for integrating with the management consist of *Aparihāṇiyadhamma* (the Seven conditions of welfare), *Brahmavihāra* (the Four sublime states of mind), *Sanḡahavatthu* (the Four bases of social solidarity), *Iddhipāda* (the Four path of accomplishment), *Sappurisa-dhamma* (the Seven qualities of a good man), and *Ariyasacca* (the Four noble truths). These Buddhist doctrines could be used to manage the organization and analyze the integration of the Buddhist doctrines in order to perform the civil service efficiently and effectively.

Keywords: The Buddhist Integrated Administration, Local Administrative Organization, Nongprue Municipality.

๑. บทนำ

การบริหารปกครองในประเทศไทยแบ่งออกเป็นการบริหารส่วนกลางกับการบริหารส่วนท้องถิ่น การบริหารส่วนกลางระดับประเทศมีรัฐบาลเป็นผู้บริหารจัดการ สำหรับการบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น รัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการเอง^๒ ซึ่งการบริหารในระดับท้องถิ่นแบ่งออกเป็นการบริหารแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล (อบต.) และการบริหารองค์กรแบบเทศบาล^๓

เทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่โดดเด่นในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ด้านความมั่นคง และด้านการบริหารจัดการองค์การ ซึ่งครอบคลุมเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม^๔ โดยตลอดเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับปัญหา เรื่องนโยบายของรัฐบาลที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการกระจายอำนาจด้านการกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ไม่ได้จัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเพียงพอ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตกอยู่ในวังวนของปัญหาเดิม ๆ คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านระเบียบและกฎหมาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร ส่งผลให้การบริหารจัดการไม่ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่น ประกอบกับที่ผ่านมามาภาคประชาสังคมก็มีความเปราะบาง มีความอ่อนไหวทางการเมืองค่อนข้างมาก รวมไปถึงการที่พื้นที่ในความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองหนองปรือมีประชากรแฝงที่เป็นกลุ่มประชาชนหลากหลายเชื้อชาติ มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารจัดการองค์การของเทศบาลเมืองหนองปรือ ต้องเผชิญกับปัญหาจากข้อจำกัดต่าง ๆ ข้างต้น ผู้บริหารองค์กรจึงได้นำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับองค์กรและสังคมพุทธ เนื่องจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีกล่าวถึงระบบการบริหารคน บริหารงาน เอาไว้อย่างน่าสนใจ^๕

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดีโดยอาศัยนำหลักธรรมที่ทำให้การบริหารผ่านอุปสรรค และทำให้องค์การประสบความสำเร็จในการบริหารงาน พร้อมทั้งนำเสนอองค์ความรู้เป็นแบบอย่างให้

---

^๒ เทศบาลเมืองหนองปรือ. แผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔). ชลบุรี: เทศบาลเมืองหนองปรือ, ๒๕๖๐.

^๓ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. แจ้งผลการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาที่จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาดีเด่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๖. ที่ มท ๐๘๙๓.๓/ว ๕๔๓. ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

^๕ รายงานผลการปฏิบัติงานเทศบาลเมืองหนองปรือ ประจำปี ๒๕๕๙. ชลบุรี: เทศบาลเมืองหนองปรือ, ๒๕๕๙.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้มากำหนดเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง เป็นกลไกสำคัญที่จะสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยแบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี

๒.๒ เพื่อศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี

๒.๓ เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ในระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยในขั้นต้น ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริงหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันว่า มีสภาพความเป็นจริงอย่างไร หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลที่ค้นพบได้มาศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริงโดยอาศัยข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณมีตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการศึกษาวิจัย

โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสารวิชาการ ตำรา และหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้จัดลำดับการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนต่อไปนี้

๑. การเก็บข้อมูล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธีประกอบด้วยข้อมูลเอกสารในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำหลักฐานอ้างอิง และจัดลำดับเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูล จัดกลุ่มเนื้อหาเพื่อตอบปัญหาการวิจัย

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพและภาคสนาม มีการดำเนินการ ดังนี้ ศึกษารวบรวมชุดความรู้ หลักการ/ความสำคัญของคำสอนทางพระพุทธศาสนา, ศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติจัดทำผลสรุปจากการวิจัยและประมวลองค์ความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่มีความเกี่ยวข้องกับเทศบาลเมืองหนองปรือ ระดับผู้บริหาร ๓ ท่าน พนักงานเทศบาลเมืองหนองปรือระดับหัวหน้าส่วนงาน ๑๐ คน และพนักงานเทศบาลที่เป็นลูกจ้างตามภารกิจรวมจำนวนทั้งหมด ๒๓ คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณทั้งหมดในพื้นฐานเทศบาลเมืองหนองปรือ จำนวน ๔๐๐ คน

๓. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การวิเคราะห์ทางปรากฏการณ์วิทยา การวิเคราะห์จากปัญหาชุมชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าตามแนวทางที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชน/องค์กร

๔. การวิเคราะห์องค์ความรู้จากนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักสังคมวิทยา ประชาชนในชุมชน เพื่อให้เห็นชุดความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาในชุมชนเทศบาลเมืองหนองปรือ

๕. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากส่วนต่างๆ มาสังเคราะห์รวมกัน โดยให้ความสำคัญกับแนวทางการทำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบประเด็นที่ต่อบัณฑิตอุปสงค์ดังนี้

๔.๑ สภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองหนองปรือได้มีการบริหารจัดการองค์กร โดยการกำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาลเมืองหนองปรือให้ยึดมั่น และประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำทุกปี ผู้บริหารของเทศบาลเมืองหนองปรือทั้งฝ่ายผู้บริหารฝ่ายการเมือง อันได้แก่ นายกเทศมนตรีเมืองหนองปรือ และผู้บริหารฝ่ายข้าราชการประจำ อันได้แก่ ปลัดเทศบาลเมืองหนองปรือ ต่างเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรม โดยได้แสดงออกด้วยการประพฤติและปฏิบัติตนดำรงอยู่ในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอย่างชัดเจน^๖ และเสมอต้นเสมอปลาย จนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับข้าราชการฝ่าย

---

^๖ วิเชียร วิทย์อุดม. องค์การและการจัดการ: Organization & Management. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนจักรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๐.

การเมือง และข้าราชการประจำในระดับที่รองลงมาได้ ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่ว่า “ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” การยึดมั่นและประพฤติปฏิบัติตนดำรงอยู่ในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรมของทั้งนายกเทศมนตรีเมืองหนองปรือ และปลัดเทศบาลเมืองหนองปรือนั้น ส่งผลให้ข้าราชการฝ่ายการเมือง และข้าราชการประจำในระดับที่รองลงมาเกิดความประทับใจในเบื้องต้น ก่อให้เกิดเป็นความสนใจ และเข้าใจในคุณค่าที่แฝงอยู่ในการกระทำนั้น จนเกิดเป็นพฤติกรรมกระทำตามในที่สุด โดยบุคลากรของเทศบาลเมืองหนองปรือได้น้อมนำหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรมมาเชื่อมโยงเข้ากับความคิดและการกระทำที่มุ่งสู่เป้าหมาย นั่นก็คือ การพัฒนาให้เขตพื้นที่ในความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองหนองปรือเป็นเมืองคุณธรรม นำสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน นอกจากนี้ เทศบาลเมืองหนองปรือยังได้นำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาปรับใช้ในการบริหารจัดการองค์การ โดยมุ่งเน้นให้การบริหารราชการ ซึ่งรวมไปถึงการดำเนินนโยบายสาธารณะและการจัดบริการสาธารณะต่าง ๆ เป็นไปอย่างสุจริตโปร่งใส เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ความสำคัญกับการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนท่ามกลางการตัดสินใจที่รอบคอบ เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์และสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองหนองปรือโดยรวม โดยเทศบาลเมืองหนองปรือได้พัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสให้กลุ่มหรือองค์กรภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการด้วยการกำหนดให้มีการประชุม พบปะ และปรึกษาหารือกันในงานกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ในการประชุมพบปะและปรึกษาหารือกันในงานกิจการงานต่าง ๆ ในคราวหนึ่ง ๆ นั้น เทศบาลเมืองหนองปรือจะเชิญผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้และความเข้าใจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้ให้แก่กลุ่มหรือองค์กรภาคประชาชนที่เข้าร่วมประชุมอีกทางหนึ่งด้วย ประกอบกับเทศบาลเมืองหนองปรือได้มีการบริหารจัดการองค์การด้วยการเสริมสร้างจริยธรรม โดยกำหนดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมไว้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ครั้งละน้อย ๆ แต่บ่อย ๆ และต่อเนื่องตามความเหมาะสม อาทิเช่น กำหนดให้พิธีเปิดโครงการฯ ของเทศบาลเมืองหนองปรือทุกโครงการฯ จะต้องให้ประธานในพิธีฯ จดรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ขับร้องเพลงชาติ ท่องบทสวดมนต์ และขับร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นต้น ซึ่งการกระทำข้างต้น เป็นการแสดงออกอย่างชัดเจนว่าเทศบาลเมืองหนองปรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นตัวอย่างที่ดีให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ต่าง ๆ ได้เห็นได้ด้วยตาและสัมผัสได้ด้วยหัวใจ ซึ่งนับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่เทศบาลเมืองหนองปรือได้ปลูกฝังจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ สำหรับการที่

เทศบาลเมืองหนองปรือได้มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมไว้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ครั้งละน้อย ๆ แต่บ่อย ๆ และต่อเนื่องตามความเหมาะสมนั้น จะส่งผลให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ซึมซับหลักพุทธธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นไว้อย่างไม่รู้ตัว ก่อให้เกิดการพัฒนาประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ แบบองค์รวม พร้อมกันทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา^๗

๔.๒ การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองหนองปรือได้นำหลักพุทธธรรม ๗ หลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี^๘ โดยมีความเห็นว่าเทศบาลเมืองหนองปรือมีการนำหลักโลกบาลธรรมไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอันดับที่ ๑ รองลงมาความคิดเห็นว่าเทศบาลเมืองหนองปรือมีการนำหลัก อปริหานิยธรรม ๗ ไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอันดับที่ ๒ อันดับถัดมาเป็นหลักพรหมวิหาร ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักกัทธิบาท ๔ หลักสัปปุริสธรรม ๗ และหลักอริยสัจ ๔ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม นอกจากหลักพุทธธรรมข้างต้นแล้ว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญข้างต้นยังได้เสนอหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่เทศบาลเมืองหนองปรือได้นำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๙ สอดคล้องกับบรรพชนะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้นำเสนอเพิ่มเติมคือ (๑) หลักธรรมาภิบาล ๖ ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า^{๑๐} (๒) ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ คือ ทาน ศีล บริจาคะ อาชวะ มัทวะ ตบะ อโกละ อวิหิงสา

^๗ เอกวิทย์ มณีธ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร/การจัดการ (Introduction to Administration/Management). พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส., ๒๕๕๒, หน้า ๒๖.

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๓๔. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก, ๒๕๕๙.

^๙ นันทนัทธธร ศรีวิเศษ. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๒”. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๕๘.(บทคัด)

^{๑๐} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๖.

ขันติ และ อวิโรธนะ และ (๓) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้คุณธรรม ความรู้ และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร เพื่อป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤติ และสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความมั่นคง มั่นคั่งและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

๔.๓ วิเคราะห์การบริหารจัดการองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองหนองปรือมีการนำหลักพุทธธรรม ๗ หลักพุทธธรรมข้างต้น อันได้แก่ (๑) หลักสัปปุริสธรรม ๗ (๒) หลักพรหมวิหาร ๔ (๓) หลักสังคหวัตถุ ๔ (๔) หลักอริยสัจ ๔ (๕) หลักอิทธิบาท ๔ (๖) หลักโลกบาลธรรม และ (๗) หลักอปริหานิยธรรม ๗ มาบูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองหนองปรือที่ว่า **“เมืองคุณธรรม นำสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน”** บนฐานคติที่ว่า **“ประโยชน์สุขของประชาชนสำคัญที่สุด”** ผ่านการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการบริหารจัดการองค์การดังต่อไปนี้

(๑) การบริหารจัดการองค์การด้วยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาล เมืองหนองปรือให้มีการยึดมั่น และประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง โดยเทศบาลเมืองหนองปรือได้กำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาลเมืองหนองปรือให้มีการยึดมั่น และประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในของหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หรือ Learning by Doing อย่างต่อเนื่อง ด้วยศาสนาพุทธมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ ต้องมีการพิสูจน์ หรือทดลองปฏิบัติจริง จึงจะเห็นผลลัพธ์ที่แท้จริง หรือกล่าวหรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า วิถีปฏิบัติของพุทธศาสนาสามารถทำให้ผู้ที่ปฏิบัติได้รับรู้ความทุกข์ และสามารถดับทุกข์ทางได้จิตใจได้จริง พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศให้บุคลากรของเทศบาลเมืองหนองปรือรู้สึกว่าการปฏิบัติศาสนา หรือหลักพุทธธรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานมนุษย์ไว้ในสามัคคี หลักอิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องมือที่ส่งผลให้บรรลุความสำเร็จตามที่ตนได้ประสงค์ไว้ และหลักโลกบาลธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมคุ้มครองโลกให้สงบสุขที่ทำให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

(๒) การบริหารจัดการองค์การแบบมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาศักยภาพ และสร้างโอกาสให้ภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งเทศบาลเมืองหนองปรือได้กำหนดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ^{๑๑} เพื่อให้บุคลากรทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคมได้มีการประชุม พบปะ และปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ในการประชุม พบปะ และปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ ในคราวหนึ่ง ๆ นั้น เทศบาลเมืองหนองปรือจะเชิญผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้และความเข้าใจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคลากรผู้เข้าร่วมประชุมอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารนิยม ๗ ซึ่งเป็นหลักธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม และเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง หลักสัปปุริสธรรม ๗ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตบุรุษ หรือเป็นคนดี และหลักอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการดับทุกข์ หรือหลักธรรมสำหรับการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ

(๓) การบริหารจัดการองค์การด้วยการเสริมสร้างจริยธรรม โดยกำหนดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมไว้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ครึ่งละน้อย ๆ แต่บ่อย ๆ และต่อเนื่องตามความเหมาะสม โดยการที่เทศบาลเมืองหนองปรือได้กำหนดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมไว้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ครึ่งละน้อย ๆ แต่บ่อย ๆ และต่อเนื่องตามความเหมาะสมนั้น จะส่งผลให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ซึมซับหลักพุทธธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นไว้อย่างไม่รู้ตัว ก่อให้เกิดการพัฒนาประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการฯ แบบองค์รวม พร้อมกันทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา จนกระทั่งเทศบาลเมืองหนองปรือสามารถดำเนินโครงการรวมพลังน้ำใจเพื่อบ้านหลังใหม่ผู้ป่วยเอดส์ บ้านพักรักษาเพื่อน มูลนิธิกระท่อมพระสิริ ซึ่งต้องจัดกิจกรรมระดมทุนในการจัดซื้อที่ดิน และก่อสร้างสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ให้กับผู้ป่วยเอดส์ของมูลนิธิกระท่อมพระสิริ เป็นจำนวนถึง ๗ ครั้ง โครงการฯ ข้างต้นจึงประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร ๔^{๑๒}

๕. สรุป

บทความวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ดำเนินการศึกษาวิจัยในแบบผสมวิธี โดยนำหลักพุทธ

^{๑๑} จตุพล ดวงจิตรและคณะ. “การบูรณาการหลักการบริหารเชิงพุทธในการส่งเสริมการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนในลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง”. วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗): ๖๓ – ๘๒.

^{๑๒} ธนัฐพล ชะอุ่ม และคณะ. “การบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในเขตภาคกลางของประเทศไทย”. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยสยาม. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๑๔๕.

ธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรซึ่ง ได้ผลสัมฤทธิ์ทำให้การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากการดำเนินงานผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การบริหารจัดการองค์การด้วยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาลเมืองหนองปรือให้มีการยึดมั่น และประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในหลักพุทธธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ และหลักโลกบาลธรรม

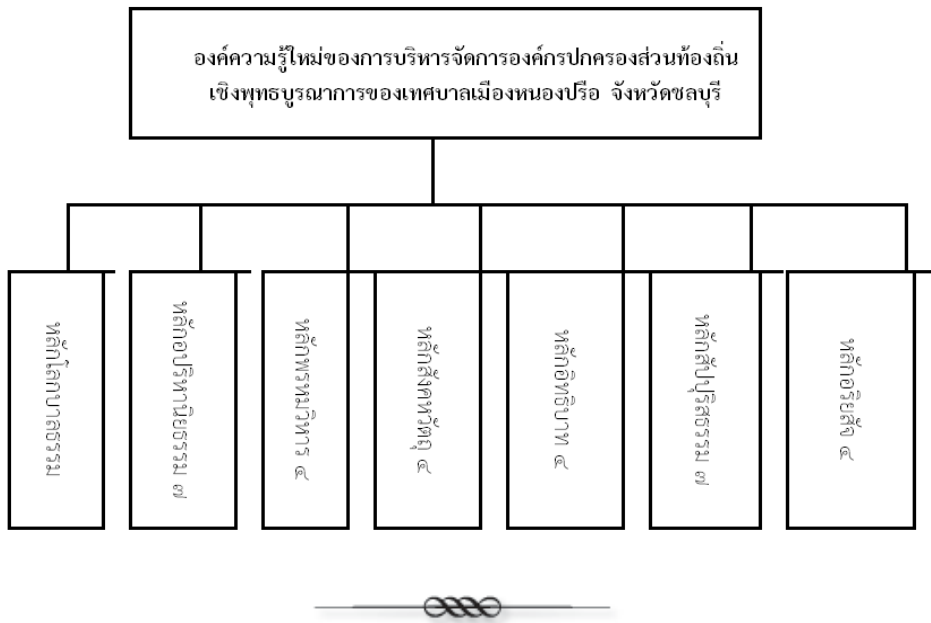
(๒) การบริหารจัดการองค์การแบบมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสให้ภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักอภิธานิยธรรม ๗ หลักสัปปุริสธรรม ๗ และหลักอริยสัจ ๔

(๓) การบริหารจัดการองค์การด้วยการเสริมสร้างจริยธรรม กำหนดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมไว้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตามความเหมาะสม บนพื้นฐานที่สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร ๔

นอกจากนี้ยังมีหลักโลกบาลธรรมช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาและบริหารจัดการองค์ การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพสูงสุดอีกด้วย องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผลสำเร็จที่เทศบาลเมืองหนองปรือได้รับจากการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีผลงานเป็นรางวัลเกียรติยศอย่างมากมายตลอดระยะเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา แต่ผลผลิตที่ยั่งยืน คือสามารถยึดโยงภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้าไว้ด้วยกัน จนก่อให้เกิดเป็นพลังของความสามัคคีอันยิ่งใหญ่ที่นำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นแบบองค์รวม พร้อมกันทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา เปรียบได้กับการรวมตัวของก้อนหิน จนกลายเป็นภูเขา การรวมตัวของต้นไม้ จนการเป็นป่า อันเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้ก้าวสู่ความสำเร็จ และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นและรางวัลเกียรติยศต่าง ๆ ที่เทศบาลเมืองหนองปรือได้รับนั้น เป็นผลมาจากการมุ่งมั่นนำหลักพุทธธรรม ๗ หลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ได้มีการนำหลักโลกบาลธรรมไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด คือมีความคิดเห็นว่าเทศบาลเมืองหนองปรือมีการนำหลักอภิธานิยธรรม ๗ ไปใช้ในการบริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ถัดมาเป็นหลักพรหมวิหาร ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสัปปุริสธรรม ๗ และหลักอริยสัจ ๔ ตามลำดับ

๖. องค์ความรู้ใหม่ (Originality and New Body of Knowledge)

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. **แจ้งผลการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาที่จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาดีเด่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๖**. ที่ มท ๐๘๙๓.๓/ว ๕๔๓. ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

จิตุพล ดวงจิตระและคณะ. “การบูรณาการหลักการบริหารเชิงพุทธในการส่งเสริมการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนในกลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง”. **วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา**. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๓): ๖๓ – ๘๒.

ธัญญพล ชะอุ่ม และคณะ. “การบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพของเทศบาลตำบลในเขตภาคกลางของประเทศไทย”. **วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยสยาม**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๑๔๕.

นันทน์ทนต์ ศรีวิเศษ. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๒”. **การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๕๘.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๓๔. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก, ๒๕๕๙.
- วิเชียร วิทย์อุดม. องค์การและการจัดการ: Organization & Management. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๖.
- เอกวิทย์ มณีธร. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร/การจัดการ (Introduction to Administration/Management). พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส., ๒๕๕๒.

